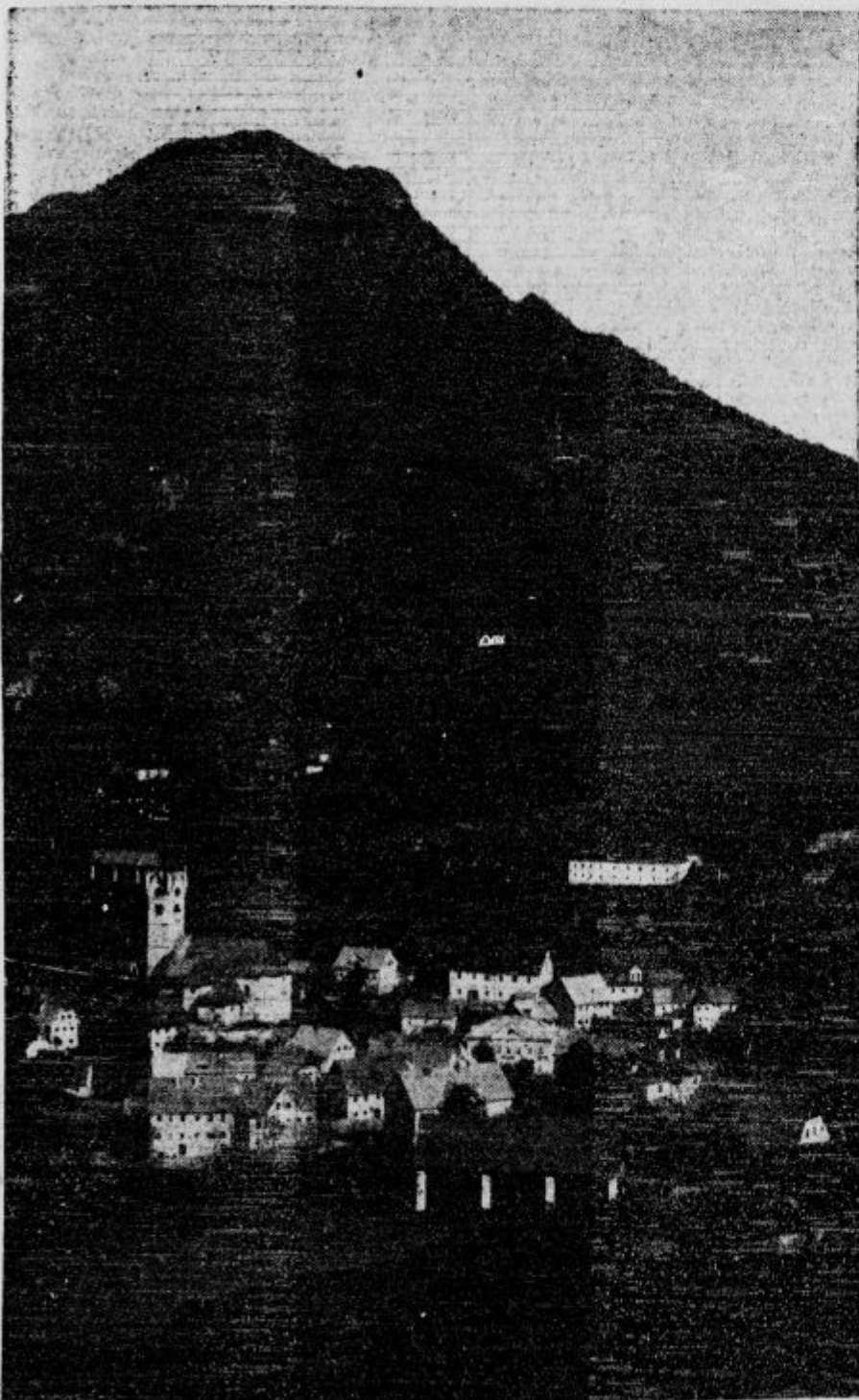

Domoljub

V Ljubljani 9. avgusta 1941

57 — Štev. 32

Spodnja Idrija

Judež si je postavil spomenik

Zastopnik danskega Rdečega križa, ki je po prvi svetovni vojski bival v sedanji Sovjetiji, je domov prišedši pripovedoval, da je bil v ruskem mestu Sviagorod navzočen, ko je krajevni sovjet tega mesta slovesno odkrival spomenik Judežu Iskarijotu. Predsednik sovjeta je v svojem slavnostnem govoru ob tej priliki razložil, zakaj je ravno Judež vreden spomenika, ko so boljševiki lahko izbirali še med Luciferjem in Kajnom. Dejal je, da Luciferjevo ime ne spada prav v boljševiški miselni sistem, Kajn pa po njegovem ni izpričana zgodovinska oseba. Brez dvoma pa je, da je Judež zgodovinska oseba, ki se je pred 2000 leti uprl in izdal Kristusa. Ta mož, ki je celih 2000 let bil zaničevan, je vsekakor vreden, da mu boljševiki rešijo njegovo čast in mu postavijo spomenik. Zato so se odločili za Judeža.

Tako je izpričano, da je največji izdajalec vseh časov postal vzornik komunizma. To nam priča zgodovina, priča nam pa tudi današnji čas med našim narodom.

Zgodovinsko dejstvo je, da je gibalo komunizma — sovraštvo med narodi. Brez sovraštva ne more biti državljanske vojske, brez te pa ni socialne revolucije. Zato oznanja razredni boj, s stisnjeno pestjo, ki je znamenje sovraštva zoper pripadnike svojega naroda, razglša svoja načela. Tako je komunizem povsod vzgojitelj bratomorilcev, pa najsi deluje med Španci ali Baski, med Slovenci ali med Srbi — povsod ista pesem. Krvava vsebina komunizma je povsod klanje lastnih bratov — to je zdaj tudi pri nas izpričana zgodovinska resnica. Slovenci na tej svoji zemlji živimo že nad 1200 let. Pa doslej še nismo poznali bratomornega klanja, dasi smo se v zgodovini večkrat med seboj prepirali, klali pa se nismo. Komunizem je pri nas star komaj dobrih 20 let, pa že cela tri leta preliva bratsko kri.

Saj je vsem znano, kako se je začelo: spočetka so govorili, da so proti vojski, na katero pa so leta 1941 hujskali ter jo s svojo hujskarijo tudi povzročili. Potem pa so stisnili rep med noge ter začeli kričati, da je treba orožje proč metati, ker vojske ne sme biti.

Ko je naša dežela bila zasedena od Italijanov, so brž spet prilezli na dan ter govorili, da je deželo treba osvoboditi. Tiste ljudi, ki so svoje rojake svarili, naj se ne preanglijo ter ne kličejo nad narod še hujše nesreče, so brž razglasili za »izdajalce«, katere je treba »likvidirati«. Tako so začeli padati najboljši in najbolj pošteni ljudje. Morilci pa so jih razkričali za izdajalce.

Isti morilci pa so na tihem lepo sodelovali s savojškimi oblastniki, od katerih so dobivali orožje in hrano v hoste, kakor je zgodovinsko izpričano. Začeli so osvobajati slovensko zemljo tako, da so na ozemlju, ki brez Ljubljane in okolice ne šteje več ko 200.000 ljudi, povzročili požig 184 vasi, 10.000 hiš in poslopij, tovarn in delavnic, pobili do 20.000 ljudi ter pregnali od doma čez 30.000 ljudi. Vsaj toliko beguncev je v tem času pribežalo v Ljubljano ali v druge bolj zavarovane kraje. Med te pa niso všteli tisti, ki so jih prisilno mobilizirali in jih odvedli s seboj. To je samo pri nas na tem malem ozemlju Ljubljanske pokrajine. Koliko tega gorja pa je šele drugod.

To je storila Osvobodilna fronta, ki je pri nas predstavnica komunizma. Zgodilo se je, da so nekateri kratkovidni ljudje komunistično OF postavili za »čuvarico slovenskih narodnih koristí. S tem so postavili kozla za vrtnarja. Laži so dali mesto in resnico so zagrebli. Judež si je tudi med Slovenci postavil spomenik, ki je v razvalinah slovenskih vasi ter v tisočih grobov po naših gozdovih in kraških jamah.

Vojni dogodki preteklega tedna

Težki boji v Normandiji

Nemško uradno poročilo z dne 1. avgusta javlja: Vse sovražne napade med Hottotom in Viro so naše čete vzdrale, nato so se odmaknile nekaj kilometrov proti jugu. Tudi severno-vzhodno od Percyja so se izjalovili sovražni napadi. Na zahodnem krilu je bil sovražnik zadržan s protinapadom južno tik Avranchesa.

Poročilo z dne 2. avgusta navaja, zlomljene sovražne napade južno od Caena, prav tako na obeh straneh Moyona in na področju Avranchesa.

Poročilo z dne 3. avgusta naznanja, da je bil v Normandiji sovražnik na večini mest odbit v zelo težkih bojih s hudimi izgubami. Jugovzhodno od Villedieuja napreduje nemški protinapad proti zahodu. Sovražne sile so bile odbite pri Rennesu in Dinanu.

Nemško uradno poročilo z dne 4. avgusta veli: Do ogorčenih bojev je prišlo na področju pri Couvainu. Bistvenih sprememb ni. Pri Viri je bila zopet vzpostavljena zveza z bojiščem. Neko sovražno obkoljeno skupino napadamo z osredotočenimi silami. Številne nasprotno napade smo zlomili severovzhodno in vzhodno od Avranchesa. V vzhodnem delu Bretagne prodirajo sovražne motorizirane sile iz Avranchesa v smeri proti jugu in zahodu. Pri tem je izgubil sovražnik v dveh dneh 216 oklepnikov. — Težak ogenj v 1c leži še nadalje nad Londonom in njegovimi zunanji okraji.

Nemško uradno poročilo z dne 5. avgusta omenja, da je sovražnik severno od Vire in vzhodno od Avranchesa močno z oklepniki napadal, a je bil krvavo odbit. V Bretagni nudijsko čete sovražnim motoriziranim silam junaški odpor.

Borbe v Italiji

Na italijanskem bojišču so na temelju uradnega poročila v teku hudi boji. Prebijalni poskusi na Firenci so se zlomili ob nezklonljivem odporu nemških oklepnih grenadirjev in padalnih lovcev.

Uradno poročilo z dne 2. avg. navaja med drugim, da je sovražnik obstreljeval Firenco in poškodoval znameniti poševni stolp v Pisi, čeprav v teh krajih ni čet in vojaških naprav.

Poročilo z dne 3. avgusta javlja, da so se nemške čete odmaknile na področje severno od Firence, da bi tako zavarovale važno zgodovinsko mesto.

Na vzhodu uspešni obrambni boji

Nemško uradno poročilo z dne 1. avgusta se glasi, da so sovražne sile prodrle do ceste Beskidskega prelaza v Karpatih. Med izvirov Dnjestra in velikim Vislinim lokom so nemške čete vrzle Sovjete na več mestih nazaj. V velikem Vislinem loku so bili onemogočeni sovražniku vsi poskusi za prekoračenje reke. Pri Varšavi traja sovražni pritisk še naprej. Med srednjim Bugom in Augustovom smo se nekoliko odmaknili. Hudi boji trajajo zahodno od Kovna, v Marianpolu, v mestu Jelgavi. Vzhodno od Dvine so bili boljševiški napadi razbiti v protisunkih.

Uradno poročilo z dne 2. avgusta trdi tudi sledeče: Sovjeti so bili pregnani z Beskidskega prelaza. Do silnih krajevnih bojev je prišlo zahodno od Samborja in pri Reichshofu. Sovražni napadi ob Visli so bili odbiti. Južno od Varšave so v teku protinapadi, severovzhodno od mesta so bili boljševiški v protinapadu vrženi nazaj. Izpraznili smo kraje Kalvarija, Vilkoviški ter južni del Jelgave. Sovjetski napadi med Dvino in Finskim zalivom so se izjalovili.

V velikem Vislinem loku se je po uradnih vesteh ojačil sovražni pritisk zahodno od Baranova. Severovzhodno od Varšave so si nemški oklepniki po spremembah polnih vročih bojih nazaj osvojili mesto Radzvin. Na odeskem Sinecu — Vilkoviškem ter pri Jelgavi so v teku ogorčeni boji. Močni sovjetski prebijalni po-

Veliko protikomunistično zborovanje pri Dev. Mar. v Polju

Dne 6. avgusta je bilo pri Dev. Mar. v Polju eno največjih, pa tudi najučinkovitejših letošnjih protikomunističnih zborovanj. Velikanski trg med cerkvi in šolo je bil poln zavednih občanov obeh spolov, zlasti mladine, ki je pazljivo poslušala slavnostne govornike ter jim navdušeno pritrdjevala. Posebno so zborovalci iskreno pozdravljali v svoji sredi prvega slovenskega protikomunističnega borce in brezkompromisnega voditelja našega naroda v najtežjih časih, gosp. predidenta generala Rupnika.

Gospod prezident je v svojem izklesanem govoru jasno povedal, da so bili Zidje in njihovi zavezniški tisti, ki so z lažjo, prevaro in zlatom ujeli del naših politikov in izobražencev. Vsakega izmed teh so na svoj način obljubljali bodoči raj na zemlji in jih poblašali, da so narod zapeljevali na stranska pola in v nerod.

Tako je Židom po ovinkih uspelo, da so naš mali narod razbili na deset političnih strank, in vsaki od teh strank natvezili patentno pravico do ureditve naših rajskih prilik. Tako so bili stanovi in družabni sloji nahujskani drug proti drugemu. Kmet proti delavcu, delavec proti podjetniku, podjetnik proti delavcu, mešanec proti uradniku, uradnik in mešanec proti vojakom, industrijaletec proti obrtniku, hišni lastnik proti najemniku in narobe, mladina proti starejšemu rodu in narobe, itd. itd. Pod zaščito tega političnega in družabnega nereda so vsi vprek lagali in ščuvali drug na drugega. Razpohovali so strasti tako, da so končno čisto pozabili, da smo narod, da smo predvsem Slovenci. Niso ne videli, ne slišali, še manj pa slutili, kar se je dogajalo po svetu okoli nas. Niso opazili, da se nam z velikanskimi koraki približuje konec, če bo šlo tako naprej. Namesto, da bi storili vse, da bi se v zadnjem trenutku rešili najhujšega, so nas naši politiki izigrali v vojno, naša inteligenca pa pahnila v pogubo, ker je bilo takrat, ko je usodna ura nastopila, vse — presenečeno in zbegano.

Slovenski narod je bil po bliskovitem porazu Jugoslavije razčetrjen in obupan. Tedaj pa se ga je lotil Židovstvu zapisani boljševik tam, kjer je bil najbolj občutljiv. Hinavski komunist je izrabil njegovo domovinsko ljubezen in svobodoljubje. Prav ti dve kreposti, ki ju je pred propastjo sistematično in zelo uspešno tlačil, je sedaj zločinški komunist narodu prikazoval kot vse odrešujoče sredstvo. S to satansko zamišljeno prevaro je pridobil toliko dobromiselnih ljudi na svojo stran, da je lahko takoj predsedal na drugo prevaro, na organiziranje OF, ki jo danes teško preizkušeni slovenski narod s krvavo pravico imenuje — organizirana farbarija.

Lahko pa bi bilo pri nas še boljše kot je, če bi bili vsi tako enotni in če bi vsi držali tako skupaj kot naši težko preizkušeni kmetje, ki jim je po teh prestanih grozotah zadosti vseh poli-

skusi so bili preprečeni vzhodno od Dvine in na ožini pri Narvi.

Uradno poročilo z dne 4. avgusta navaja tudi sledeče: Sovjetski prebijalni poskus v Karpatih se je zopet ponesrečil. Obkoljena in uničena je bila pri tem 241. sovjetska divizija. Boljševiški napadi zahodno od Reichshofa so bili odbiti. Ob Visli trajajo ogorčeni boji na področju vzhodno od Sandomierza, na obeh straneh Palavija in jugovzhodno od Varke. Severovzhodno od Varšave smo uničili 76 sovražnih oklepnikov. Ob Kovnu so se izjalovili vsi boljševiški napadi, prav tako na Letonskem. Težke izgube so doživeli Sovjeti na bojišču ob Narvi.

Iz uradnega poročila z dne 5. avgusta: Na Karpatskem predgorju in v velikem Vislinem loku so bili številni sovražni napadi razbiti. Pri Milecu in pri Varki so v teku protinapadi. Vzhodno od Varšave so pričele nemške čete sovražne edinice z velikim uspehom napadati. Prebijalni sovražnikovi poskusi med srednjim Bugom in Memlom ter na obeh straneh Bialystoka pri Šaknu so bili onemogočeni. V prejšnjem dnevu doseženi vdori pri Jelgavi in Bausku, so bili odstranjeni. Močni sovražni napadi vzhodno od Dvine, severno od Schwandenburga in na ožini pri Narvi so bili odbiti.

tičnih razprtij in strank, ker so morali plačati zadosti visoko odmerjen krvni davek za poskuse in spekulacije nekaterih političnih strembov in raznolikih pobarnih vojskovičij.

Zavedajmo se že vendar tega! Skrajno potrebno je, da prenehamo s politično razcepjenostjo. Komur se je pretežno ločiti od strankarskih, klikarskih ali celo osebnih spekulacij, naj se spomni našega trpečega kmeta in delavca, ki bosta nekoč marsikoga klicala na odgovornost za vsa škodljiva podzvetja, pa bo videl občanem tudi nesmisel svojih osebnih, nekritičnih sumničen, nevoščljivosti, zavisti in računov. Rajši se trudimo vsak po svojih močeh in zmognostih, da bomo končno premostili tudi vse prepeade med posameznimi stanovi. V edino uspešni krepko skovani protikomunistični slovenski skupnosti pripravljamo z vsemi poštenimi silami prav posebno pogoje za stalni mir med delodajalci in delojemalci!

Za g. prezidentom je govoril tajnik Delavske protikomunistične akcije Jan, ki je zlasti poudarjal, da je lepša bodočnost Slovencev odvisna predvsem od povezanosti vseh stanov. Nato se je poročnik Kociper spomnil vseh zločincev, ki so pred tremi leti začeli v Polju svoj umazani krvavi poseel. S prezidentovim programom: Bog, narod, domovina bomo stili komunistem in ustvarili Slovencev lepše čase. Zadnji govornik Nikolaj Jelčnik se je spomnil dela domobrancev in poštenih slovenskih deklet, ki so poročito vstajanja našega naroda. Ožigosal je krščansko ljubezen in smiljenje, kakor ju propagira brezverski komunizem. Govornik je odločno poudaril, da bodo domobranci v imenu ljubezni do slovenskega naroda trebili z vsemi sredstvi komunistično lujtko. Tisti razbojnik, ki so rušili, bodo morali hočeš nočeš prav zaradi ljubezni — popravljati škodo.

Na koncu naj še omenimo, da je bila pred velikim zborovanjem služba božja na prostem, pri kateri je lepo igrala domobrantska godba. Vse hiše so imele naše zastave. Vtisi, ki so jih odnesli poslušalci s protikomunističnega shoda v Polju, so bili zares veliki.

Zdrava evropska kmetjska politika

O kmetijski politiki v nekaterih evropskih državah poroča »Nazionalistične Landposte. Z dednim zakonom za kmetije in z naredbo iz leta 1942, po kateri je potrebno za nakup kmetij posebno dovoljenje, se je preprečilo, da bi vojne prilike bile v škodo ljudski prehrani. S tem je zajamčeno, da se v Nemčiji v vojni nič ne bo spremenilo v zdravi razdelitvi zemlje.

Podobno prepoved o neveljavnosti pravnih pogodb o prodaji zemlje je izdala tudi Madžarska. Nadalje je vlada podaljšala zakupne pogodbe o koncu drugega gospodarskega leta po vojni. Izjema velja le, če zakupnik ne odda dogovorjenih pridelkov ali ne plača zakupnine.

Na Finskem so prepovedali, da bi se premajhna posestva še naprej delila. Posebno v narodno ogroženi Kareliji je veliko posestev, ki nimajo niti enega hektarja površine. Z nadaljnjo delitvijo bi postala ta posestva popolnoma brezkoristna. Finska je nadalje ustanovila podeželske odbore, ki naj oskrbe frontne vojske s potrebno zemljo.

Na Bolgarskem, kjer so se pritlikava posestva tudi močno razširila, se gleda predvsem na to, da se dobro izkoristijo delovne sile, ki niso na lastni zemlji dovolj zaposlene. Vse te delovne moči se vodijo v spisih in pošljejo na delo na posestva, kjer primanjkuje delovnih moči. Oblasti so poskrbele, da bodo ti delavci primerno plačani.

V Romuniji so pripravili vse potrebno, da se bodo kmetijska posestva na severu, ki so jih zapustili njih lastniki, obdelala s pomočjo države.

V pariških mestnih jedilnicah dobi lahko vsak brez odjaje živilske nakaznice juho, zelenjavo in še eno jed za 13 frankov.

Pri bombardiranju Sofije porušeno narodno gledališče, so spremenili v frontno gledališče z vojaškimi predstavami

Domobranci v boju z rdečo pošastjo

Ti o volku — volk iz lesa

Kakor nekdanji rokovanjci, tako danes komunisti preže ob cestah, da bi izropali popotnike, še večkrat pa pridejo po svoj plen kar v vas. Dne 27. julija so je vračalo iz Novega mesta kakih 20 žensk iz okoliških vasi. V mestu so bile nakupile razno blago, brez katerega je težko prebiti. Še preden so prišle domov, so jih v Kačji vasi pričakali komunisti in jim pobrali vse, kar so bile v mestu nakupile. Ženam so celo grozili, da jih bodo odgnali na višjo tolovajsko komando, ker so se upale brez komunistične dovoljenja na »neosvobojeno ozemlje«. Izropane žene so se tolovajskih groženj tako prestrašile, da so se spustile v jok. Pa komunistični komandir jim je s škodoželjnim nasmeškom dejal: »Noben jok nič ne pomaga, saj ga beli ne bodo slišali. Ko bi ti vedeli, da smo tako blizu Novega mesta, to bi nas nažgali.« Ni minila ena minuta, ko je že zaregljala domobranska strojnica. Prav noben komunist bi ne bil usel, ko bi ne bili pomešani med žene in so morali domobranci skrajno previdno streljati. Vendar sta dva komunisti obležala, ostali se je posrečilo pobegniti. Pustiti so morali seveda vse pravkar uropano blago, ki so ga žene dobile nazaj. Pa tudi domobranci se niso praznih rok vrnili v Novo mesto kajti tolovaji so pustili poln zaboj min za minomet in zaboj streliva za puške.

Domobranci iz Št. Vida so pravi ježi

V noči od četrta, 27., na petek, 28. julija, je tolpa komunistov napadla domobransko postojanko v Št. Vidu pri Stični. Komunisti so napadli iz zapadne strani. Po kratki demonstrativni frontalni borbi so domobranci napravili izpad, zgrabili komuniste od dveh strani in jih začeli obkoljevati. Toda v dveh letih samih begov so se komunisti tako izsolali v teku, da so iz teh klešč ušli; domobranci pa jih niso kar tako pustili. Udrli so za njimi in jih podili vse do Zagradca. Na vsej poti do Zagradca komunisti niso utegnili niti misliti na obrambo, tako so samo bežali. V Zagradcu pa so bile zbrane večje komunistične tolpe. Skupno so sedaj zaustavili za trenutek prodirajoče domobrance. Toda domobranci se močnejše skupine komunistov niso ustrašili, ampak so brž jurili na Zagradec. Združene komunistične tolpe so iz Zagradca tako hitro zbežale, da je bilo vsako zasledovanje nemogoče. V vsej akciji je padlo in bilo ranjenih precej komunistov, mnogo prisilnih mobilizirancev pa se je javilo domobrancem.

Nalednjega dne pa so domobranci iz Šent Vida odšli malo pogledat proti Sela-Sumberku. Za vasjo so naleteli na tolovajsko zasedo, ki je bila zaščitena s precej dobro utrjenimi položaji. Domobranci so takoj planili na komuniste in jih v naskoku pregnali iz njihovih utrd. Pri tem sta se posebno dobro izkazala dva naša fanta, ki sta sama potolkla 8 komunistov. Knažu nato so napredujoče domobrance spet obsule komunistične krogle, toda ti niso odstopili in se spet v naskoku pognali na tolovajske položaje in pregnali komuniste v beg. Pri tem sta bila ranjena dva domobranci, komunisti pa so imeli nad 15 mrtvih in kakih 30 ranjenih.

Tolovaji živino - domobranci tolovaje

Kadar je komunističnim tolovajem za petami domobranci udarni bataljon, takrat poberejo žila in kopita ter se umaknejo v gošče. Ko pa gredo domobranci naprej, se vrnejo v vasi osvobojati ljudi še zadnjih glav živine iz hleva. Tako so v Juliju pobrali skoraj vso živino v Prečni, precej pa tudi v Smolenji vasi in Cikalah. V vseh Potok, Jurka vas, Vavta vas in Prapiče je tako hudo, da ljudje nimajo dati kaj v lonec. Ljudje govore: »Če bo šlo tako naprej, bomo morali vsi v Novo mesto, sicer bomo od lakote umrli. Komunistom nas še izganjati ne bo treba.«

Domobranci se trudijo kolikor morejo, da bi stopili komunističnim rokavahom na prste. Tako so čistili terenci na Vrhu, posebno lep uspeh pa je imel udarni bataljon pri Ajdovcu.

Ko so se 29. julija vrnili fantje v Novo mesto, so pripovedovali, da je bil tam zajet ves rajonski odbor mirskega okrožja. Glavna njegova funkcionarka je bila neka 30 let stara Mariborčanka, ki se je že od začetka pridružila komunističnim tolпам.

Mreža komunističnih ogleduhov in izdajalcev se močno krči

Nimamo popolnih podatkov o delu vseh naših postojank, kajti naši domobranci raje delajo kot da bi se postavljali z uspehi. Le od časa do časa pride vest, kako je padel ta ali oni komunistični funkcionar. Tako je manjša oglednica pri Gaberju zadel na komunistično zasedo in jo pregnala. Pri tem je padel znan terencev iz Gaberja Rajk Janez. Tudi pri Trebelnem so komunisti zadnji čas izgubili precej terencev, med njimi je bil tudi okrajni obveščevalec odbora »osvobodilne fronte« v Trebelnem Zupan Ivan s tolovajskim imenom Zan. Pri njem so naši domobranci veliko agitacijskega gradiva, raznih aktov in seznamov, katere je imel pri sebi kot obveščevalec. Med temi akti so bila tudi navodila, kako je treba paziti na vsak korak civilnega prebivalstva. Da se je mogel sam neovirano kretati, je imel posebno izkaznico, s katero je smel tudi ponoči po »svobodnem« ozemlju okrog Novega mesta. Izkaznico je uporabljal revež komaj en teden, ko ga je zadel roka pravice. Med akti je bilo tudi sledeče poročilo, ki ga je nameraval oddati »višji komandi«: »Ne mine dan, da ne bi pridvela belogardistična drhal enkrat tu, drugič tam v okraj. Najbolj je aktivna banda iz Bele cerkve.« To so bili ponosni tamonjši domobranci, ki so zvedeli za to poročilo! Isto priznanje bo seveda zaslužila posadka Trške gore, Št. Jerneja, Kostanjevice itd.

Tudi drugi terencev Štajnar Martin, član krajevnega odbora OF za vas Vrh, je imel, ko je padel v roke pravice, precej gradiva, ki nam kaže, kako je strahoval svoje sovaščane. Kadar bo očiščena dežela terencev, komunističnih izdajalcev, ovaduhov in priganjačev, takrat bo veliko lažje pokončati tudi komunistične razbojnice, ki se klatijo po goščavah. Saj ne bo nikogar, ki bi jim dajal potubo.

Tudi iz Hotedrščice, kjer je domobranec že kar dolg čas, ko od nikoder noče biti komunističnih tolovajev, je zadnji čas prišla vest o dobrem lovu. Domobranska oglednica je prestregla kar dva kurirja in dve kurirki, ki so nosili precej obširno pošto IX. tolovajskega »korpusa«. Da se ne boste ustrašili imenitnega naslova, vam povemo, da domobranci udarni bataljon — in teh bataljonov je več — brez težav nakreše komunistični »korpus«.

»V hribih se dela dan...«

V okolici Hotovelj ljudje še vedno najdejo truplo kakega komunističnega tolovaja, ki je padel pri zadnjem velikem napadu na domobransko posadko v Hotavljah. Kljub temu, da so imeli komunisti dvajsetkratno ali pa še večjo premoč, so jih pogumni fantje odbili. Postojanka je bila seveda zelo zdelana, zato so se hotaveljski fantje začasno preselili v Gorenjo vas. Gorenjski domobranci, ki so na hotaveljskem vzgledu videli, kaj zmore čeprav majhna, a pogumna četica, bodo odslej še z večjo smelostjo udarili magari na celo tolovajsko brigado.

Domobranci iz Kranja so v zadnjem tednu prišli prav do gorske vasi Gozd pod Storžičem, ki so jo držali komunisti. Po daljšem streljanju so domobranci navalili z ročnimi granatami na komuniste, ki so se prestrašili drznega naskoka in jo kar moči hitro odkurili v hosto. Obležalo je 20 tolovajev. Domobranci so bili silno zadovoljni z uspehom in se pogovarjali med seboj: »Odslej bomo preganjali tolovaje samo še z naskokom. Jurij se najbolj obnesele«

Tudi gorenjske varnostne straže posvečajo veliko »skrb« terenskimi organizacijam. Prav zadnji čas so pospravili terenske odbore na Kokrič, v Šenčurju in v Naklem.

Novomeški udarni bataljon razbil tolovajski korpus

Odkar straše po Dolenjskem domobranci udarni bataljoni, so se začele tolovajske tolpe družiti v velike skupine, a tudi te se morajo pomikati vedno bolj proti jugu, le kdaj pa kdaj se še upajo malo više, a jih predrznot drago stane. Tako je 3. avgusta udaril stotnik Meničanin s svojim levi na VIII. tolovajski korpus, ki se je privlekel do Žužemberka. Udarci je bil tako spreten, da sta bila ranjena le dva domobranci, pa tako silen, da so ucvrle v beg vsa VIII., IX., XII. in XV. rigada 7 »gospodoc iz štaba VIII. »korpusa« in XVIII. divizije vred. Na kraju spopada so komunisti pustili 65 mrtvih, koliko so jih odnesli s seboj in koliko ranjencev so imeli, se pa ne ve.

Tudi plen je bil lep. Orožje je vse križem ležalo za bežečimi tolovaji; pustili so tudi 16 konj in 4 mule. Ze iz tega se vidi, kako so komunisti tekli, ko jih niti konji niso mogli dohajati!

Komunistične tolovaje trebijo

Tudi zadnje dni so nadaljevali že dalj časa opazovano premešanje težišča bojev s komunističnimi tolpmi proti jugozahodnemu delu Balkana. Medtem ko je prišlo na Hrvaškem le do krajevnih podvigov, so se nadaljevali odločni sunki nemških posebnih oddelkov proti postojankam komunističnih tolpa na področju vzdolž srbske meje od vzhodne Bosne pa do črnogorsko-albanske meje. V južni Srbiji se je posrečilo oddelkom srbskega prostovoljskega zbora premagati glavno komunističnih tolpa, potem ko so jim preprečili prehod preko albanske meje. Tolovajsko vodstvo polaga v sedanjem položaju veliko važnost na Srbijo. V Srbiji pa se je medtem ustanovila odločna narodna fronta, ki se ob strani nemških čet z naraščajočim uspehom udeležuje obrambo proti komunističnim napadalnim poskusom.

Iz bojev zoper komuniste

Na zaplemo premoženja so obsodili tolovaji 23 kmetov v Št. Petru pri Gorici. Vaški stražarji so razbojnike pregnali.

Postojanka narodnih straž v Klani je v hudi borbi vzdržala desetkratno premoč komunističnih tolpa.

Na novo ustanovljeno postojanko narodnih straž v Gorah pri Idriji je napadla komunistična Vojkova brigada in brezuspešni napad drago plačala s mrtvimi in ranjenimi.

Tolpa komunistov je napadla 28. julija domobransko postojanko v Št. Vidu pri Stični. Komunisti so kmalu pokazali pete.

Zločinski komunisti so odpeljali in ubili tri dni posestnika Alojzija Soldata iz kobariške okolice; njegovo hčerko so tolovaji usmrtili pred 14 dnevi.

V Cerknem je prejel zaslaženo plačilo komunistični bataljonski komandant Kobal Pavle, doma iz Pečin, eden najhujših strahovalcev.

Na Šentviški gori so ujeli voč komunistov, med njimi komisarja ki je povzročil ljudstvu mnogo gorja.

Slovesno so odkrili slovensko zastavo 6. avgusta v Kobaridu. Tam je bilo tudi veliko zborovanje proti neslovenskemu komunizmu.

V boju z oglednico narodnih stražarjev iz Št. Petra na Krasu je bil blizu Nemske vasi ubit namestnik komandanta komunist Slavenc Milan.

Dne 28. julija so domobranci iz Št. Vida odšli proti Sela-Sumberku. Pognali so komuniste v beg in sta bila pri tem dva domobranci ranjena. Komunisti so imeli 15 mrtvih in 30 ranjenih.

Na Zaplazu pri Čatežu so komunisti v boju s skrivači izgubili 30. julija kar 20 svojih borecev.

Pred dobrim tednom so privedli v Pančah na Stajerskem komunisti veselico. Ko so vojaki za to zvedeli, se je kraj veselja hitro spremenil v kraj žalosti. Večina komunistov je obležala.

Kaj je NOVEGA

d Zlatomašniški jubilej je obhajal tiho in preprosto na dan svete Ane pred podobo brezjanske Matere božje v ljubljanski stolnici g. svetnik Anton Čadež. Tudi prvo presveto daritev pred petdesetimi leti je daroval gospod svetnik ravno na sv. Ane dan pred isto čudodelno podobo na Brezjah. Prisrčni: Na mnoga letal!

d Bivši bojevniki iz prve svetovne vojne se opozarjajo, da bo darovana dne 13. avgusta t. l. ob 8. uri na Rožnik občajna sv. maša v spomin padlih in umrlih bojevnikov iz prve svet. vojne.

d Nov oddelek za določanje in kontrolo cen (XI.) so ustanovili pri Šefu pokrajinske uprave v Ljubljani. Ta oddelek je nastanjen v prostorih Trgovske akademije v tretjem nadstropju na Bleiweisovi cesti v Ljubljani.

d Javite se za delanje drv! Preskrba mest z drvni je med najbolj perečimi in težkimi nalogami, ki jih preskrbovalna oblastva morajo rešiti v vojnem času. Posebno zaradi pomanjkanja delovnih moči in prevoznih sredstev tudi preskrba Ljubljane z drvni postaja vsak dan težja. Zato vabi mestni preskrbovalni urad vse one moške od pričetka 19. do končanega 60. leta starosti, ki so sposobni za gozdna dela, naj se prijavijo mestnemu županstvu v vratarjevi loži na Mestnem trgu pri za to določenem uradniku, ki bo zapisal njih podatke. Smatramo, da je vsak, ki je za tako delo sposoben, dolžan prijaviti se in takoj pomagati pri preskrbi Ljubljane z drvni. Pripominjamo, da bodo delavci plačani tako kot so sedaj sploh plačani gozdni delavci, zlasti pa opozarjamo, da bo treba poseči po prisilnih ukrepih, če se na ta poziv ne bo javilo zadostno število delavcev. — Podoben poziv bi bil na mestu tudi v drugih okoliških občinah. Tudi tam kuriva primanjkuje.

d Kako bo urejena preskrba z mlekom, je naslov daljše uredbe, izdane od Pokrajinskega preskrbovalnega zavoda. Priobčil jo je »Slovenec« z dne 4. avgusta 1944.

d Zrebanjte! Gotovo še nikdar niste zrebali tako, da bi z vsakim zrebom zadeli. Pri malem knjižnem zrebanju zadenete z vsakim listkom lepo knjigo. Šest različnih knjig je na izbiro, vsaka je vredna 40 lir. Zreb pa stane 30 lir. Zadeči morete tudi bibliofilsko tombolsko tablico. Pohitite z zrebanjem, dokler so še knjige v zalogi.

d Spremenjene postaje cestne železnice. Po nalogu oblasti so v Ljubljani opuščene tramvajске postaje na Kongresnem trgu, pred Novo založbo, v Gradišču kraj Erjavčeve ceste ob Luckmanovi hiši in tudi v Gradišču pred trgovino Šumi; zato so pa uvedene nove postaje na Kongresnem trgu pred vhodom v uršulinsko notranjo šolo na oglu Zvezde, za nasprotno smer proti pošti pa ob cestnem otoku pred trgovino Pavlin. Nadalje je za smer od kolodvorja proti kavarni Evropa opuščena dosedanja postaja pred Gospodarsko zvezo ter bo odslej ta postaja bliže kolodvorja na otoku Ceste 800 let Ljubljane, toda za smer iz mesta proti kolodvoru pa ostane dosedanja postaja nasproti Gospodarske zveze.

d Lepo uspelo akademijo šolskih otrok so pridelali 28. julija v Tolminu. Vsa čast po-žrtvovalnemu učiteljstvu.

d Kljub uničenju rib, je Krka še vedno precej bogata na ribah. Državni tožilec Prijatelj je te dni pri Novem mestu ujel nad 5 kg težko ščuko. Dobe se pa še vedno ribe po osem do deset kg težke.

d Prometna navodila za kolesarje, izdana od policije, so priobčili te dni slovenski dnevniki.

d Štirje beneški motivi Zorana Mušiča so razstavljeni na ogled v knjigarni Žužek v Ljubljani. Slike so vredne pozornosti vseh prijateljev slovenske upodabljajoče umetnosti.

d Nad 4500 km raznih cest je ta čas v Ljubljani.

Finžgarjeva zlata maša

Trnovo v Ljubljani je doživelo v nedeljo, dne 6. avgusta veliko slovesnost. Ta dan je obhajal v prelepi trnovski cerkvi zlato sv. mašo bivši trnovski župnik in pisatelj g. Franc Finžgar.

Malokdaj je trnovski zvon tako veselo in mogočno zapel, saj je pozvaljal k zlati maši tistega, ki je bil veliko let njegov gospodar, velik kot duhovnik in Slovenec, mogočen v pisani in govornjeni besedi.

Slovesnost je bila le cerkvena, po zlatomašnikovi želji skromna, a sama po sebi je postala nekaj posebnega in veličastnega. Cerkev je bila okrašena po zamisli arhitekta Gajška tako, da so verniki kar strmeli. Oltar je žarel v samih rdečih nageljnih, v roženkavrtu in rožmarinu, da je kar zadušilo po našem domačem. Pri obhajalni mizi so stali živi cvetovi: deček in deklica v narodni noši ter belooblečene deklice, vsi z našimi šopki, katere so po maši poklonili zlatomašniku. Cerkev je bila tako nabito polna, da je marsikdo moral ostati zunaj; najboljši dokaz, kakšno spoštovanje uživa g. zlatomašnik. Brez vsakega povabila je prišlo v cerkev toliko odličnih oseb in zastopnikov, da jih je sploh nemogoče naštevati.

Zlatomašni obred je pred pridigo opravil g. arhidlakon dr. Tomaž Klinar. Spremili so k oltarju zlatomašnika poleg trnovske farne duhovščine še kanonik Anton Vovk, zlatomašnikov novomašni tovariš msgr. Jožef Dostal, in bivša trnovska kaplana dr. Joža Pogačnik in Karel Matkovič. Slavnostni govor je imel zlatomašnikov rojak, Prešernov sorodnik, stolni kanonik Anton Vovk.

Med mašo je trnovski pevski zbor s sodelovanjem opernega orkestra prepeval domače nabožne pesni, kar je veliko povzdiguilo prisrčno slovesnost. Zahvalna pesem po maši je bila res hvaležen izraz zlatomašnika in vseh navzočih, da nam je po slovenskih starših naklonil takega duhovnika. Bog ohrani gospoda zlatomašnika v blagoslovljenem delu do biserne maše in še čez.

Na kmetijsko-gospodinjski šoli Ubogih šolskih sester de Notre Dame v St. Jerneju na Dolenjskem se bo pričel letos redni pouk 2. oktobra 1944. Tečaj bo trajal do 31. marca 1945. Pogoje za sprejem daje vodstvo šole.

d V vinorodnem Vajnu pri Grenini je družina Božnakova pri Zupančičevi hiši že nad 100 let v viničarski službi Zvestobi čas!

d Letos poteče 70 let, kar se je ljubljanska realka iz dotedanjih zasilnih prostorov preselila v novo zgrajeno šolsko poslopje v Vegovi ulici.

d Namesto olja vode. Vilmi Peruhovi iz Gorice je ponudil 57 letni Kazimir Medvedič z Reke pletenko z dvema litroma olja za 900 lir. Peruhova je kupila pletenko in vsa srečna pohitela domov, kjer je spoznala prevaro. Medvedič je bil obsojen na 18 mesecev ječe in 1500 lir globe.

d Hud plaz je uničil razvaline Tattenbachovega gradu na Zbelovem pri Poljčanah. Del dobroohranjenega zidu na vzhodni strani je strmoglavil proti Dravinji. V tem gradu sta Tattenbach in Zrinjski imela sestanke z uporniki.

d 30 cigaret na teden dobi od 1. avgusta dalje vsak moški v goriški pokrajini.

d Domačija je zgorela posestniku Ivanu Vidmarju v Podkrajju nad Vipavo.

d Smrt med nevihti. 68 letni štajerski kmet Anton Jandl je bil med nevihti na polju, kjer je vanj udarila strela, da je obležal na mestu mrtve.

d Izstrelak se je razletel. V Godoviču so se igrali dečki na pašniku, kjer so našli izstrelak. Ko so se igrali z njim, je izstrelak eksplodiral. Desetletni Rutar in Dimič sta bila pri priči mrtva, enajstletni Florjan Berlot ter dvanajstletna Miroslava Bavčar in Julijan Ferligoj pa hudo ranjena.

d Nesreča ne počiva. V Ljubljani: Stroj je odrezal levi palec mesarskemu pomočniku Alojziju Marjetiču. — Pri padcu po stopnicah si je zlomil levico 32 letni natakar Antonin Nevečny. — Pri padcu si je zlomil desnico 84 letni upokojeni železniški kretnik Jakob Pezdur. — Pri padcu z gugalnice si je zlomila desnico 8 letna Helena Frantarjeva. — Pri ko-

NOVI GROBOVI

Na Viču je umrl dijak-domobranec Janez Malovrh. — V Celovcu sta umrla Anton Brodnik in Mihael Strukelj. — V Trstu je nenadoma umrl član tržaške mestne straže in prvovrstni igralec nogometnega kluba Danilo Šušteršič. — Na Vrhniki je odšel v večnost davčni uradnik Ivan Stular. — Umrla je 54 letna gospodinja Marjana Povšner v Kokri. — V Trstu so umrli: 77 letna Olga Znidaršič, 24 letni Jožef Kočevar, 80 letna Marija Gerželj, 47 letna Ivanka Černe, 19 letna Hedvika Gorjup, 20 letna Ana Juričič, 7 letni Franc Kreševič, 35 letna Celestina Bratuš in 74 letna Uršula Vodopivec. — V Zagorju ob Savi je zaspala v Gospodu 81 letna Marija Zeleznik. — V Mariboru so pokopali v starosti 82 let tiskararja v Postojni Maksa Šebra. — V Novem mestu je umrl dne 1. avgusta ugledni profesor dr. Alojz Turk. — V Ljubljani so odšli v večnost: vdova po inž. Olga Križaj, žena železn. zvančičnika Jožica Marc, trgovski pomočnik Ivan Benedičič, magistratni uradnik inž. ekon. Lojze Pipp, Angela Krmavner, Franciška Arrigler roj. Medved, trgovec Peter Kastelic, ravnatelj zemlj. knjige Mijo Tavzes, Franciška Hiti, Uršula Mužina, glavni arhivar fin. direkcije Anton Lokar in Terezija Mavrič. — Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

panju štorov si je zlomil desnico v gozdu pri Dobrunjah dijak Vladimir Lukanc. — S kolesa je padel in se hudo poškodoval na glavi 39 letni posestnik France Repar iz Smarja na Dolenjskem. — Pri padcu si je zlomil levico 17 letni posestnikov sin Franc Breušič z Vrhnike.

d Goriške nesreče. Po nesreči je padel v Sočo in utonil 84 letni upokojenec Hanibal Koneli iz Gorice. — Ročna bomba se je razletela in prizadela poškodebo po vsem telesu 16 letnemu Miroslavu Lipicarju iz Kanala. — Pri padcu si je zlomila več reber 33 letna gospodinja Katarina Rutar iz Tolmina. — Od izstrelka je bil ranjen 51 letni kmet Ivan Kovarčič od Sv. Lucije ob Soči. — S hruške je padla in si zlomila levico 24 letna kmetica Vida Bratina iz Stomaža pri Ajdovščini. — Vznemirjeni vol je zasadil svoje rogove v 42 letno kmetico Jožefo Terčič iz Renč ter ji zlomil dve rebri.

Življenjske razmere v Grčiji

»Südost-Echo« opisuje po grškem gospodar-
skem listu »konomiki Phonic« takole nekdanje
in sedanje življenjske razmere in stroške v
Grčiji:

Pred vojno je bila Grčija na glasu kot de-
žela, v kateri se da precej dobro živeti tudi s
skromnimi dohodki. Mesečna plača 5000 drahem

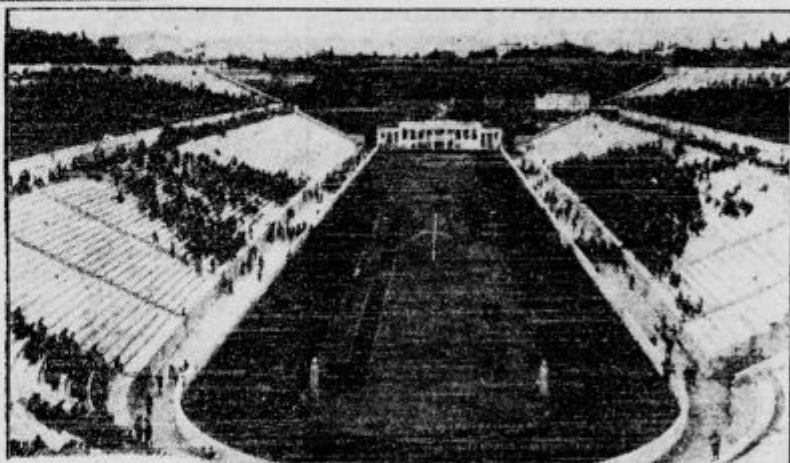
Pogled na Atene

Pristaniško mesto Patras

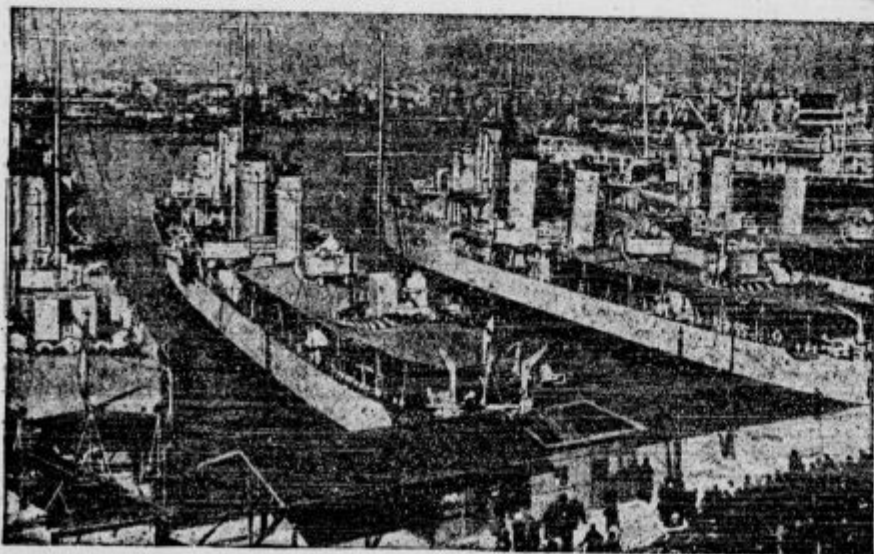
je bila že velika, veliko povprečje prebivalstva
je potrošilo mesečno 1500–3000 drahem. Nave-
dono grško gospodarsko glasilo je izvedlo raz-
govor o življenjskih stroških v zadnjem raz-
vojnem letu, katerega se je udeležilo 473 družin.
Od teh je 83 družin prijavilo svoj mesečni živ-
ljenjski strošek do 1500 drahem, 242 družin od
1500–2500, 81 družin od 2500–3500, 38 družin
od 3500–4500 in samo 29 družin nad 4500 dra-
hem. Vse te družine pa so imele povprečno po
šest članov.

Navedeni življenjski stroški so bili razde-
ljeni takole: 57,51% za hrano, 9,87% za stanova-
nje, 12,63% za obleke, 7,39% za razsvetljava, kur-
javo in snaženje, 12,6% pa za tobak, prometna
sredstva itd. Povprečno je imela vsaka družina
mesečno za prehrano na razpolago 1480 drahem.
Od tega je šlo 589 drahem, skoraj 40% za kruh,

Pogled na Stadion

3–4 oke mesa in 2 oki rib. Iz teh navedb se že
vidi problematika sedanje prehrane. Kruh se
deli v obrokih po 80 gramov, olja pa navad-
no ni.

Veliko pristanišče Pirej

Grška kmetia

A. M. BASIČ:

NEDOLŽNA SEM!

Nato vzame mati papir, primokne sedež k mizi, pomisli na kratko — saj je že itak mnogo razmišljala in imela sklep — te runapiše tele vrste: »Spoštovani gospod! S svojim pismom, ki z njim izražate željo, da bi si izposlili roko naše hčerke, ste nam izkazali veliko čast. Zal nam je, meni namreč in mojemu soprogu, da o tem sedaj ne moremo govoriti, ker Marija je še prav mlada in se seveda nikakor ne želi vezati z zakonom. Izvolite sprejeti izraz našega spoštovanja. — Vdana Karmela Tomaso.«

Tisti večer je šlo pismo na pošto in dan na to je bilo na cilju. Ne mati ne hčerka nista mislili na Italijo, obe sta bili zaposleni s pripravami za sprejem svojega najmilejšega človeka. Zlasti hčerka je očeta jako ljubila in mu je na vse mogoče naše urejevala sobo. Imelo je dete zlato angelsko sree.

Te noči Marija ni mirno prespala, kajti takoj ko je zadržala, je v sanjah zagledala človeka, ki je bil podoban Italijanu, kolikor je pač sploh bila mogla kdaj zajeti arhitektovo zunanost. Ta pojav človeka je se potem prelil v pravo podobno grobo in zlobe, a ko se je v hudem strahu zopet zbudila in je znova zadržala, je bila pred njo prisotna pošast, ki hoče s silo vdreti skozi vrata v vrt pred hišo. Vsa izmučena je nekam pozno vendar zaspala in bi se bila gotovo spočila, da je ni zbudil močan grom. Zvečer je bilo nebo še vedno in čisto, a ponoči se je prevleklo. Nastala je letna nevihta s strelo in ploho. Grmeti je sicer skoraj nehala, ali ploha se je spremenila v vztrajen močan dež, ki je tako osvežil zrak, da je proti zori Marija ob velikem olajšanju živcev zaspala.

Ko je pozno vstala, nevihte že davno ni več bilo, ali dež je lil še kar naprej. Pogled skozi okno na cesto je je napočil z žalostjo. Kajti cesta je bila polna blatne brozge in v jarkih ob cesti se je valila grda, žolta kalna voda. Ob takim vremenu bi sedaj potoval oče!

Bilo je že okoli pol enajstih, pa je že vedno deževalo. Marija, ki je sedela z materjo za mizo, skoči s stola k oknu in vzklizne:

»Cui, voz! Saj te bo oče? Vlak odpelje iz Milana v Cernusco-Merate ob poldnesih. Grem dol, da vidim, kaj je.«

Kakor bi jo veter nosil je izginita po stopnicah in se ustavila pod strešico pri vratih iz vrta. Komaj je stopila pod njo, da bi vedrila in počakala koščiče, se je že tudi ustavil pred vrati voz.

»Dobro jutro, ljubček! ... Kje je pa mama?« vzklizne oče.

»Dobrodošel, očka!« reče Marija in mu plane okoli vratu. »Mama pride vsak čas. Mama, hitro sem!« vpije proti oknom dvorca.

Josip pozdravlja z roko in veselim pogledom ženo, ki se je pokazala ob oknu, ter se obrne k sopotnikoma, ki sta še ostala v zaprti kočiji:

»Zastopila že vidva, da se nekoliko okreplem« potem pa pojdi v božjem imenu.«

»Ne, nikakor,« se oglasi nekdo od notraji, »ne moremo se prav nič ustavljati. Saj smo vsi mokri in blatni, ko pa ta stari meh povsod pušča. Res je, da bi mama bila mogla Anka poslati naš voz, ali kar je, je. Do evidenca torej jutri v jutru in zбоgom!«

Iz notranjosti kočije sta pozdravila dva klobuka, a vsi Tomasovi so vrnili pozdrav grofu Evgenu, zanimivemu, visokemu, dobrih petdeset let staremu možu, ter mlademu grofu

Egonu, res lepemu mladeniču, ki bi jih znal imeti štiri in dvajset.

V San Marcellinu, ali bolje, v Casseini je bil pravcat praznik. Vsi so bili srečni. Na Marijinem licu je sijalo veliko veselje; skakala je okoli očeta kakor otrok, spraševala ga o raznih ljudeh v Milanu, pa o trgovskih poslih, zabavah, konjskih dirkah v San Siru, in to vse tako, da je skoraj izžrpala vso očetovsko potrpežljivost. Pa tudi Karmela je imela mnogo vprašanj, ali kaj boš, ko se je pa sedaj lotila hčerka očeta. Treba bo počakati, da se dekle sama utruji in da dočlenu priložnosti za kako resnejšo besedo.

Veselje, ki je zavoljo svidenja ta dan in še zvečer polnilo dom, ni dalo, da bi srečna rodbina videla, da se je zunaj zopet razbesnila burja. Ogromni črni oblaki so pokrili in v temo zavili vso krajino Brianzo. Bliskalo se je venomer, grom se je prelivaval v grom, da je bilo slišati samo nepreslišano strašno bobnenje, dokler se ni, zdajci, čisto blizu jarko zasvetilo in se začel oglušujoč tresk. Udarilo je neke prav blizu zaselka s tako ogromno silo, da so vsi v dvorcu skoraj onemeli od strahu.

Kdo bi se bil odločil iti ob takim vremenu od hiše! ... In vendar se je nekdo bližal selišču, kjer je živela naša dobra Marija. Plazil se je po nepredorni temi kakor demon, ki silil iz svojega mraka k žarki luči. Stojč ob ogradi dvorca je buljil v svetlo okno ter je ravno zaškripal z zobmi in stisnil grozečo pest, da bi silnil proti neznanim ljudem ljuto grožnja. Hotel je zavpiti v besu razočaranja: »Maščujem se, ker me prezirate!«, ali nov strašen blisk s silnim gromom ga je zaslepil in preglasil. Blazno se je zagrohotal in opotekel.

Bil je Italo Marzucchi. Zdi se, da zopet pijan.

II.

Prijateljstvo rodbin Amatij in Tomasov je bilo že staro, prav staro. Amatij in Tomaso sta si bila dobra že v šolskih klopek doma, z leti pa se je njuno prijateljstvo še okrepilo, da sta si bila kakor brata. To prijateljstvo je prešlo tudi na obe rodbini, dasi je bila ta ljudska, ona pa plemiška. Zato se nam ne bo čudno zdelo, če vidimo takoj ob začetku, ko sta se nekoliko bolj spoznala Marija in Egon, neko posebno vzajemno simpatijo, ki je kazala, da se hoče še razviti in poglobiti prek okvira med mladimi ljudmi navadnega prijateljstva.

Mariji se je v rodbinskem občevarju zazdelo, da ima sedaj v Egonu brata, njemu pa, da ima sestro, kar sta oba do sedaj pogrešala. Bila sta si oba silno privržena in kar izmišljala sta si, kako bi mogla drug drugemu storiti kakršno koli uslugo. Taka vzajemna naklonjenost seveda ni ušla pozornemu pogledom staršev. Cui so na tihem vsak zase mislili na bodočnost svojih otrok in so sanjali, kako bi vezi med obema rodbinama še tesneje pritegnili. Jasno je, da je to šlo na edini naravni način zakona, ali niso hoteli usmerjati usode in so prepustili razvoj dogodkov slepemu slučaju.

Grof Evgen in Josip sta kot poslovnata človeka odločila, da ostaneta samo kakih štirinajst dni na oddihu. Toliko odmora bi jima bilo dovolj, sta mislila. Že je šel drugi teden h

koncu, pa sta sklenila prebiti še kak dan, in sicer ves dan, nekje na izletu. Ali kje?

»Jaz bi predlagala Pontido, znamenito zavoljo lombardske zvezde proti Frideriku Rdečebradu,« pravi Karmela.

»Najbolje bi bilo iti v Bergamo,« se oglasi Josip. »Tam je lepo, je več starin, a kar je na izletu najvažnejše, tam dobimo jesti.«

»Oho, ti si pa prozaičen! ... mu zabije Evgen. »Meni ni za tja, ker sem itak često tam in se ne bi zabaval. Izbrati si moramo lep kraj, zgodovinski in pa da ne bo mnogo ljudi tam. No, kaj pa misliš ti, doktorček? Pa Marija? Vidva sta mlada in zlasti za vaju dva so izleti.«

»Jaz bi bil za to, kar bo menda vsem prav,« izjavi Egon. »Vsi smo štitali 'I promessi sposi' Manzonia, vsi poznamo sloviti roman, ali jaz še nisem videl krajev na Somaski, kjer se večidel dogaja pripovedovanje milanskega pisatelja.«

»Tako je; jaz sem tudi za tole vzklizne navdušeno Marija. »Tudi jaz hočem videti, kje so se gibal Innominato, Don Rodrigo, Don Abbondio, Renzo, Lucija in vsi drugi.«

Ko so stari videli veselje svojih mladih, so kar močje pristali na Egonov predlog.

Težko je kdo srečnejši, kakor je bila Marija ob misli na ta izlet, ki bo takoj jutri. Veselila se je kakor dete in govorila samo o tem, ko je pripravljala reči za izlet. Napolnila je kovčeg z jestvinami, pripravila ogrinjala in dežnike, če bi se hotelo vreme skujati, pa kukala in razni drugi drobiž, da bi bilo vse pri roki. Zvečer je hitastno prelistala roman, da bi si priklenila v spomin vse, kar bo mogla jutri videti, in ni pozabila pripraviti se Mariji za lepo vreme. Obljubila je, da ob prvi priložnosti pristoni iz hvalečnosti svoj lepi dežnik h kapeli tam ob cesti, z dobrim namenom, da ga vzame, komur ga je treba ...

In pronočja je bila ustlišana. Dan ni mogel biti lepši. Potovanje z vlakom iz Olgiate-Molgora do Vercuraga, bivanje v Somaski, obisk posvečenih krajev, kjer je živel in umrl oče siromakov in sirot sv. Jeronim Emiliani, pa pregled krajev, ki jih v svojem mojstrskem delu opisuje lombardski pisec, z eno besedo, vse je zadovoljilo in zanimalo obe rodbini. Vsa lica so s svojim veselim izrazom trdila tako. Je-li treba posebej povedati, da je to bil za Egona in Marijo največji užitek? Vsaka stvarca je bila dobra za kako opazko in šalo, da so se tudi starši veselo smejali. Ko je prišel čas obeda, so zavili v hotel »della Malanoktca, kjer je bila za Innominata krčma pod istim imenom. Tja so zahajali na čašo vina »bravica, pristni rokovenjači, preden so zagrešili kak zločin, ki jim ga je naročil zloglasni gospodar. (Ta hotel še ob času, ko so ga obiskali gornji naši znanci, ni zaslužil hotelskega imena.)

Po obedu, ki je šel vsem v slast, so se vpeli do čudodelnega izvirka, a Marija in Egon sta šla še nekaj minut dalje do grajskih razvalin na bregu. Močje sta razgledovala razpadlo zidovje.

Nenadoma se je Mariji lepo lice zresnilo.

»Kaj ti je, Marija?« vpraša Egon v skrbeh, ker je zapazil na Mariji žalost.

»Nič mi ni, Egon. Spomnila sem se, da menda že jutri greste.«

Te besede so spravile Egona čisto v slabo voljo; saj je tudi njemu bil odhod težak. Ko pa je Marija videla, da je ona kriva, ker ga je spomnila na slovo, se mu je nasmehnila z vprašanjem:

»Pa mi boš kdaj pisal iz Milana?«

»I, seveda; kako se ne bi rad spominjal ljudi, ki so mi bili tako dobri in mi izkazali toliko prijateljstva!«

»Dobro. Ti mi boš sporočil novice iz Milana, jaz pa tebi vse drobiž iz San Marcellina. Oh, ko bi me mama kdaj vzela s seboj v Milan! Ali ...«

Tu jo je na ves glas prekinila mati, ki ju je že čakala. Bila je namreč stopila za njima:

»Pojdimo, otroci, da ne zakasnlmo. Kaj se ti zdi, Egon? Niso li lepi ti kraji naokrog?«

»Krasno je tu vse, gospa. Svojim prijateljem v Milanu povem, da sem hodil v krajih, kjer so nekdo brodirli Innominato, kardinal Boromejski in Lucija.«

»Poglej, Egon,« pravi Marijina mati, »tisti kraj tam-le, kamor smo bili prišli davi z vlakom, je Vercurago. Manzoni ga ne imenuje, ali to je kraj, kjer je Lucija pri krojaču pojedla koščjo perot, ko se je bila naposled svobodna vrnila iz dvorca Innominata.«

»Uboga Lucija!« vzdihne Egon.

»Uboga tudi jaz!« se oglasi Marija, ki je zamišljena čula zadnji Egonovi dve besedi.

»Pa zakaj?« vpraša mati.

»Egon pojde z očetom in materjo v Milan, midve pa ostaneva sami.«

»Kaj nisva bili sami tudi prej?«

»Že res, ampak prej nisem poznala ... in z rdečico oblita je umolknila, ker se je zavedala, da se je zabebelala. Materi pa, ki je vedno pazila na vsak dih svoje dragice, se je posvetilo: to je že več kakor sama sestrsk ljubezec, dasi mala menda sama tega ne ve.

»No, glejta, tam dol so naši. Kako nas čakajo,« je začenjala priganjati mati, da bi opravila pogovor na drug tir.

Prišedši v Vercurago so imeli še pol ure do vlaka, pa so se nekoliko sprehodili po kraju. Postali so pred zlatarjevo izložbo in Marijino oko se je paslo na zlati verižici s privešenim draguljem. Egon je to zapazil in ko so bili že malo proč, je zašepetal gospe Karmeli nekaj na uho; ona pa se je nasmehnila in je nalahno prikimala. Ko so se ob drugem voglu zopet ustavili, se je Marija zapela v razgovor z očetom in grofom Evgenom, Egon pa, ki je že zaostajal, se je izmuznil in je degnil k zlatarju.

Meni nič tebi nič je zopet pristopil k družbi, tako da Marija še niti prav opazila ni, da je bil izginit. Nekako raztreseno je potegnil iz šepa droben omotič ter ga je začel igrati se premečkavati iz dlani v dlan.

»Kaj pa imaš v roki, Egon?« se zavzame Marija.

»Igračko.«

»Daj, da vidim.«

»Da, že jo vzameš, ti jo pokažem.«

»Pa daj!«

»Na ti jet Bodi ti spomin na današnji dan.«

Marija razvija vsa radovedna papir in vidi majhno škatlico ter pogleda svojega prijatelja prav v oči, da bi videla, ali se ne šali z njo. Egon in Karmela pa se smehljata. Dekle to vidi in vzklizne:

»Vi se norčujete!«

»Poglej prej, potem pa govori!« jo rahlo zavrne mati.

(Dolge prihodnja.)

Vsak svoj ugankar

Vsakdo rad rešuje uganke in zanke, če ne drugače, vsaj ob prazničnih dneh. V ugankah se zrcali bistrina duha. In s tem je že povedano, da mora biti uganka kolikor le mogoče duhovita. Tisto ribniško poznate, ne? »Na steni visi, tiktak dela, gori pogledaš pa vidiš koliko je ura — kaj je to?«... Taka uganka je lahko šaljiva kakor so pač šaljivi njeni izumitelji. Toda, kakor vidite, prava uganka to ni. Predvsem mora biti dobra uganka takšna, da je mogoča ena sama rešitev, drugi pa mora biti sicer težka, toda čim poveš rešitev, mora biti vsakemu ugibalcu prepričevalna in navidezno lahka. Predmet ali dejanje, ki ga je treba uganiti, mora biti predvsem v tistem, kar naj ga razlikuje od drugega, ostro in jasno zapopaden. Ta svojstva je treba tako preobletiti, zakriti in izraziti, da se zdijo čisto nenavadna, kar neverjetna, stropav zagonetna. Sestavljanje ugank mora razodevati bistrega opazovalca. Naj vam navedemo nekaj primerov!

Vzemimo gosli. Ko jih ogledujete, vidite, da spada h goslim lok, da imajo trup in štiri strune. Zvok nastane, če drgnemo z lokom po strunah, to pa zato, ker so gosli votle. Vsa ta svojstva združimo v uganki v podobo svojevrstne družine: »Suhljat oče, votla mati, štiri pojoče hčerke — kaj je to?«

Nov primer: senca. Venomer sledi človeku. Od drugih spremljevalcev se razlikuje po tem, da je večno molčeča. In najvažnejše na senci je to, da je v temi ne vidimo, nadalje da raste ali se krči in da se tega molčečega spremljevalca nikoli ne more rešiti. Te značilnosti je mogoče skrivnostno opisati. Morda takole: »Eden pride, dva pa vidimo, z mano vstric gre, pa nikoli ničesar ne pove...« Seveda mi boste pritrtili, da se da vse to krajše ali lepše povedati — prosim, poskusite!

In zdaj vzemimo za tretji primer rešitev »Pot«. Premislimo najprej, kakšne posebnosti vsebuje pojem »pot«. Pot je lahko ravna ali

kriva, ozka ali široka. Kolikor spredaj izgublja, toliko pridobiva za menoj, ki grem svojo pot. Sploh se pa ne da docela ugotoviti, ali je dolga ali kratka. To zavisi pač od tega, na katerem kraju poti stopa oni, ki nam to pripoveduje.

Marsikatera rešitev se da sploh opisati le glede na človeka samega. Če vzamemo na primer besedo »Pravda«. Pri tem mislimo: Kdo ljubi pravdo? Nihče. A čeprav je nikdo ne mara, je vendar nikdo ne želi izgubiti — tu dobi dvojni smisel besede »izgubiti« svojo pravo veljavo. Če pa pravdo dobimo, je nimamo več, smo se je rešili. Torej vsekakor zagonetna reč, tale pravda, in iz tega že lahko skujemo primerno uganko. Ne?

Navajamo vam v naslednjem še nekaj primerov, kjer lahko preskusite tudi svojo pesniško žilico. A ne rešujte samo teh primerov, marveč si ob sedanjih praznikih in kdaj drugi v prostem času vedrite in bistrite duha z najrazličnejšimi lastnimi ugankami! Opazujte življenje in videli boste, kako se da marsikateri opis izraziti duhovito, slikovito ali zagonetno, potem pa se vsa bujna slika strne v eno samo besedo, v rešitev. To vas bo naučilo, da boste v življenju dobro spregledali vsak položaj in vselej našli po trezni razsodnosti edino pravi izhod iz zagate.

Za zaključek naj vam navedem še en zanimiv primer, opazovan v kuhinji. Kuharček je sedel na svojem trinožnem stolčku in je obiral telečjo kračo. Komaj odloži kost, že se približi pes in kračo bliskovito odnese. Kuharček pograbl trinožnik in ga zapodi za psom, da ščene od strahu izpusti kost... Ugankar je takole sestavil uganko: Dvonožnik je sedel na trinožniku, pride štirinožnik, ukrade dvonožniku enonožnika. Dvonožnik pograbl trinožnik, ga vrže za štirinožnikom, da je štirinožnik izpustil enonožnika... Če ta ni bridka, povejte brž kakšno hujšol!

Več zanimanja za zdravilne rastline

Vseh deželah evropskega jugovzhoda uspevajo razne zdravilne rastline, ki so zelo potrebne evropski industriji zdravil in kemičnih preparatov. Za uvoz zdravilnih rastlin iz jugovzhodnih dežel se najbolj zanima Nemčija, ki nudi tudi izdatno pomoč pri gojitvi ter zbiranju takih rastlin. Po zaslugi te pomoči je v zadnjih letih v nekaterih jugovzhodnih deželah postalo zdravilno rastlinstvo važna gospodarska panoga. »Donauzeitung« navaja o tem naslednje podatke:

Pri pridelovanju zdravilnih rastlin na jugovzhodu sta na prvem mestu Madžarska in Bolgarija. V obeh deželah podpirajo in organizirajo zbiranje zdravilnih rastlin tudi oblasti. Tako ima v Bolgariji več tisoč ljudi zaslužek od zbiranja zdravilnih rastlin, na Madžarskem pa je urejenih okrog 1000 zbirališč, pri katerih odda na leto po določenih cenah okrog 60.000 ljudi, po večini žensk in otrok, velike količine nabranih divje rastočih zdravilnih rastlin.

V obeh deželah zdravilne rastline tudi uspešno goje v vrtovih. V Bolgariji raste nad 230 vrst zdravilnih rastlin. Seme dobijo kmetje brezplačno. Na Madžarskem obsegajo nasadi poprove mete že nad 500 kat, orulov. Izvoz zdravilnih rastlin narašča od leta do leta. Madžarska je leta 1939 izvozila 36.750 stotovov zdravilnih rastlin, l. 1942 že nad 100.000 stotovov, v prvi polovici lanskega leta pa 132.000 stotovov. V Bolgariji je bil izvoz leta 1930 samo 3 stote, le-

ta 1939 že 7200 stotov, leta 1942 blizu 70.000 stotov. Iz Madžarske izvažajo predvsem poprovo meto, belo gorčico, šipek in slez, iz Bolgarije pa kamilice, raze vrste metise in pelin.

Tudi Hrvatska ima v zadnjem času uspehe z zdravilnimi rastlinami. Na prvem mestu je rožmarin. Če je letina dobra, lahko izvozijo do 10 vagonov posušenega listja, izdelajo pa 15 do 18 ton razmarinovega olja. Strokovnjaki sodijo, da bi se dal izdelek tega olja zvišati na letnih 50 ton, kajti pri gojitvi rožmarina lahko s Hrvatsko tekmuje samo Španija. Važno izvozno blago bodo tudi listi od lavorike, iz katere se pridobiva olje. Samo v Boki Kotorski so zbrali nekdanj za izvoz 15—20 vagonov lavorjevih listov. Italija je izvažala letno po 90—100 vagonov v vrednosti 6—7 milijonov lir.

Nekdanj so iz Dalmacije v Trst in na Malžarsko prodajali tudi velike količine brinjevih jagod. Po cenitvi strokovnjakov bi se dalo na Hrvatskem na leto nabrati nad 100 vagonov brinjevih jagod, nabrali pa so jih v prejšnjih letih komaj po eno desetino od tega. Italijanski izvoz brinjevih jagod je v nekdanjih letih dosegel tudi 200 vagonov, vreden pa je bil okrog 6 milijonov lir.

Na vsak način bodo zdravilne in lepo vonjajoče rastline dobrodošlo dopolnilo hrvatskega gospodarstva. To velja predvsem za Dalmacijo, kjer so se nove gospodarske panoge in možnosti zaslužka najbolj potrebne.

Pesem švicarskih planin, očetovske ljubezni in preprostih ljudi bo nova knjiga »Slovenčeve knjižnice«, ki bo ta teden izšla:

Henrik Federer: GORE IN LJUDJE

Skrozi vso knjigo veje poštenost ponosnega inženirja, ki v gorah po šestnajstih letih najde svojega nezakonskega otroka in ga po hudih bojih prizna za svojega tudi pred ljudmi. — Knjigo boste brali z veseljem.

Smrt morilca duhovnikov

Španski list »El Castellano Burgos« je priobčil svoj čas naslednji članek:

Luis Fernandez Espinar je bil ravnatelj kaznilnice in jetnišnice v Almeriji tistega žalostnega poletja leta 1936. Rodil se je v ugledni andaluški rodovini. Nikakor se mu na zunaj ni poznalo, da je zapisan zlodeju alkoholu, čeprav je bilo znano, da je še kot mlad dijak popival do nezavesti.

Zaradi pijančevanja in nerednega življenja je izgubil službo. Ko je zmogala komunistična ljudska fronta, je pijanec zopet v vsej časti zasedel svoje službeno mesto. Nastal je nacionalistični upor in Espinarjeva maščevalnost in krvoločnost nista poznali nobenih meja več. Vsak večer, ko se je pošteno napil, je Espinar odštrkljal v ječo, kjer je med glasnim ploskanjem podrejenih z revolverjem postrelil po tri ali štiri politične jetnike ali talce. Pod Espinarjevo kroglo so padali duhovniki, visoke osebnosti, preprosti kmetje in tudi delavci. Pa kazen božja ni izostala.

Luis Fernandez Espinar je nekega dne obšel. Brž so poklicali zdravnika, ki je ugotovil, da ima Espinar raka. Zdravnik je napovedal, da bo bolnik živel kvečjemu še kak poldrugi mesec. Espinarja so se lotile strašne bolečine. Zdravnik ni imel na razpolago mamil, da bi mogel z njimi bolniku olajšati silno trpljenje. Zaradi neznosnih bolečin je Espinar kar pobesnel. Pena mu je stopila na usta in kakor obseden je rjovel, da bi udušil glas vesti, ki ga je še huje mučila, kakor telesne bolečine.

»Saj nisem bil jaz! Prisilili so me! Nikogar nisem umoril!«

Smrt se je vedno bolj bližala. Zadnje dni je bolnik kričal: »Spovedal se je rad! Katoličan sem! Dajte mi duhovnika!«

Espinarjeva žena, ki je morala zaradi moževega življenja in delovanja mnogo pretrpeti, mu je v teh njegovih težavah morala reči: »Od kod naj vzamemo duhovnika, ko si pa ti sam vse postrelil.«

Štrahoten je bil smrtni boj Luisa Fernandez Espinarja. Pet ljudi — sami njegovi najožji sorodniki, so njegovo truplo zakopali v mrzlo, neposvečeno zemljo.

„IVANHOE“

zgodovinski roman v slikah, katerih je 205 v knjigi.

To lepo knjigo je založilo uredništvo »Slovenca«, ki tudi sprejema denar in naročila.

Okrog sosedov

s Proti črni borzi. Hrvatski komisar za celosplošnim podvigom proti zločinski črni borzi. To borbo smo že dolgo pripravljali, a smo je morali zaradi važnejših stvari vedno znova odlagati. Sedaj homo borbo proti črni borzi izvedli z vso močjo in brez usmiljenja.

s Hrvatski denarni zavodi hiše ne smatrajo več kot varno jamstvo za dovolitev posojila, čitamo v »Trgovskem listu«.

s Na letošnji rojstni dan Poglavnika dr. Paveliča so na njegovi rojstni hiši v vasi Bradina pod Ivan Planino slovesno odkrili spominsko ploščo.

s Odredbo o ustanovitvi frančiškanske bogoslovne fakultete v Sarajevu, je te dni podpisal Poglavnik dr. Pavelič. V šolstvu in dušskrbstvu je na Hrvatskem zaposlenih nad 750 frančiškanov ki imajo 5 klasičnih gimnazij in 4 konvikte.

s Obvezno zavarovanje tobačnih nasadov pred točo je predpisal hrvatski poljedelski minister.

s Desettisoč plugov je že izdelala srbska tvrdka Vistad v Valjevu. Začela je lani namesto streliva izdelovati kmetijske stroje. Če bi tvrdka imela na razpolago več surovin, bi lahko dvignila svoj izdelek na dnevnih 500 plugov.

s 70.000 kub. metrov vode porabi vsak dan Zagreb. Zagrebški vodovod ima sedaj 7 črpalk. s Zvezo hrvatskih železničarjev so ustanovili pred kratkim v Zagrebu.

51

Dve leti po onem znamenitem obisku divjakov, se jim je zopet zbudil strah, kajti trije Španci, ki so pristili k obali, so zagledali kakih dvajset čolnov, ki so pluli proti otoku. Lahko si predstavljate, kako je ta novica vplivala na ostale naseljence. Vendar pa je nevarnost minila kar sama, kajti divjaki so krenili drugam in izginiti.

Vendar pa so se kmalu začele zopet neprijetnosti doma. Nekega dne je eden izmed Angležev planil z vso besnostjo na sužnja, ki mu ni naredil prav nekega dela, ki mu ga je bil naložil, in ga neusmiljeno pretepel. Nek Španec, ki se mu je nesrečnež smilil, je skušal preprečiti kruto ravnanje. Tedaj pa sta ostala dva lopova priškotila tovarišu na pomoč. Hrup je priklical ostale Špance in vnela se je prava bitka. Končno pa so bili trije lopovi premagani, a dva Španca sta dobila precej resne poškodbe. Tedaj so naseljenci sklenili, da bodo vpotestavili red in onemogočili lopove, ki so spravljali v nevarnost celo družbo. Poleg dogodkov, ki sem jih opisal, so Španci imeli z njimi še več drugih neprijetnosti. Trije lopovi so bili sovražniki reda in dela, nikdar niso mogli živeti v miru in so bili vedno pripravljani na kakršno koli lopovščino, če se jim je le nudila prilika.

Če član družbe noče to priznati in ji škoduje, je popolnoma razumljivo, da se bo družba branila, poslušajoč se svoje moči. Zato so trije lopovi bili prav za prav že obsojeni. Po zgoraj opisanem dogodku so se vsi naseljenci zbrali k posvetu. Ko je kapitan navedel vse zločine treh Angležev, je bilo vsem popolnoma jasno, kaj je treba storiti. Ker pa so bili Angleži in iz spoštovanja do guvernerja, kapitan ni hotel, da bi izrekli obsodbo Španci. Zato je pozval ostala dva Angleža, naj jo izrečeta. Onadva pa sta bila v zadregi, sprejgovorila sta med seboj nekaj besed, nato pa se je eden od njih dvignil in dejal:

»Prošiva vas, da nama ne naložite te naloge.«
 »Zakaj?« so vprašali Španci. »Bolje od nas poznate angleške zakone in po teh sodite.«

Nekaj časa sta se obotavljala, ker pa so Španci hoteli na vsak način vedeti, zakaj se protivita, je prvi Anglež zopet povzel besedo in dejal:

»Vedite torej, da bi po naših zakonih ti trije morali biti obsojeni.«

Vsi so se zgrozili in molčali. Španci nikakor niso bili vajeni tega, da bi videli viseti ljudi na drevesih. Zato so vprašali, če to ne bi bila preveč huda kazen. Anglež pa jim je mirno odgovoril:

»Povedati vam moram, da nama je predlagal Will Atkins v imenu svojih tovarišev, da naj se juna pridruživa in vas napademo v spanju, vas pobijemo in si razdelimo plen. Ker pa sva midva ta predlog odklorila s vso od-

ločnostjo, nama je zgrozil e smrtjo, če vam to razkrijeva.«

Španski kapitan se je z nasmehom obrnil k Atkinsu in mu dejal z mirnim glasom:

»Gospod Atkins, hoteli ste nas torej zavratno napasti in poslati na drugi svet, ne da bi nas prej obvestili? Hvala lepa! Ali mi morda lahko poveste, s čim smo zaslužili to vašo ljubeznivo pozornost?«

Špancev mir in nasmeh, ki je zvenel iz njegovih besed, je naredil Atkinsa kar besnega in brez dvoma bi bil planil nanj in ga raztrgal z zobmi, ker je imel rokeavezane. Toda zadržali so ga e sila.

Nadaljevali so s posvetom. Nekaj Špancev se je strinjalo z obema Angležema, češ da je treba obesiti vsaj enega, v svarilo ostalima dvema. Kapitan pa nikakor ni hotel vzeti življenja krščanskemu človeku. Trdil je, da se tudi najhujši zločinec še lahko spreobrne in človek ne sme staviti meje božjemu usmiljenju.

Končno so sklenili, da bodo vse tri upornike razorožili in izgnali iz trdnjave. Prebivalci naj bi ločeni od drugih na določenem kraju, ki bi ga nikdar ne smeli zapustiti. Prepovedano jim je bilo prekorati določene meje. Če bi jih kdo našel izven njim določenega ozemlja, jih sme takoj ustreliti. Dobili so nekaj živeža, koz, semen in orodja, a nobenega orožja.

Odšli so na nasprotno stran otoka, kjer so si ob hribu zgradili lične kočice in začeli obdelovati kos zemlje, ki bi janje zadostoval. Šest mesecev pozneje so že spravili prvi pridelek, ki je bil nad vse zadovoljiv. Morda je to Bog dopustil, da bi vzbudil v njih veselje do dela, ki so se ga prej tako izogibali. Navadno se malopridneži vedno boje dela.

Kmalu so trije izobčenci začutili potrebo po pohištvu in kuhinjski posodi. Sami si niso znali narediti ničesar in niti niso vedeli, kje naj bi začeli. Zato so prosili stražnika, ki je vedno stal na meji njihovega ozemlja, naj sporoči njihovo željo španskemu kapitanu. Ta jim je poslal nekaj pohištva in posode. Ker so želeli zgraditi si votlino, jim je poslal tudi potrebno orodje in dva divjaka v spremstvu stražnika, da bi jim pomagala pri delu.

Ali je bilo sploh mogoče ravnati lepše z zločinci?

Odhod lopovov z otoka.

Prešlo je kakih devet mesecev, ko se je nenadoma vzbudila v treh izobčencih želja, ki bi bila kmalu v pogubo vsem naselencem. Naveličali so se mirnega in delavnega življenja. Hoteli so se podati na morje, da bi dospeli do celine in si tam poiskali sužnjeve, ki bi delali namesto njih, kajti, kakor že rečeno, sami niso bili nikdar preveč navdušeni za delo. Nekega dne so prosili, da bi jih kapitan sprejel. Ta je takoj privolil. Izjavili so, da so se že naveličali tega življenja in navedli še druge razloge, da bi dobili dovoljenje in eredstva, da bi odrinili z otoka in poiskali srečo drugje.

Španci so bili silno veseli, da se je ponudila prilika, da se znebijo treh

nepridipravov. Dali so jim čoln, dve puški, samokres, strelivo, kruh, meso, košaro suhega grozdja, veliko posodo z vodo in živo kozo. Tako opremljeni so odrinili na morje. Ker je vreme bilo ugodno, so odpotovali polni veselja. Še bolj veseli pa so bili ostali naseljenci. Zeleli so jim srečno pot in v srcu pristavili, da bi se ne vrnili nikdar več.

Odrinili so na morje.

Naseljenci so si oddahnili, ker so končno bili varni. Živeli so srečno v miru in soglasju. A žal je njihova sreča trajala le malo časa. Tri tedne pozneje je zagledal Anglež, ki je delal na polju, tri ljudi, ki so prihajali proti trdnjavi. Eden je nosil puško na ramenu.

Anglež je stekel v trdnjavo, da obvesti tovariše. Vsi so bili razburjeni in kapitan se je moral zelo truditi, da jih je pomiril. Dejaj je, da ako so belci, so brez dvoma kristjani in morda celo prijatelji.

Medtem ko so se posvetovali, so zaslišali glasove že čisto blizu. Pogledali so in na veliko žalost ugotovili,

Zagledal je tri ljudi, ki so prihajali proti trdnjavi.

da so bili tisti nesrečni trije lopovi, o katerih so mislili, da so se jih iznebili za vedno. Kaj storiti. Vsi samo sprašujejo, a nihče ne ve odgovora.

Ni preostale drugega, kot da so jim dovolili vstop in poslušali njihovo poročilo. Pripovedovali so, da so po dvodnevnem potovanju dospeli na suho. Ker pa so jih prebivalci sprejeli sovražno, namreč z napetimi loki in naperjenimi sulicami, so pač spoznali, da niso krenili v pravo smer in so se usmerili proti severu. A kmalu so morali ugotoviti, da je to, kar so imeli za celino, bil samo otok. Proti zahodu so zagledali še več otokov. Pristali so na enem izmed njih in nalezeli na domačine, ki so bili dobri in prijazni in ki so jim radevolje ponudili gostoljubje. Postregli so jim s koreninami in posušenim poprom. Ta hrana pa za tri malopridneže ni bila preveč privlačna, zato so ostali na otoku samo nekaj dni. V tem času pa so bolj spoznali navade in običaje domačinov. Zvedeli so na primer, da se domačini niso zadovoljili vedno samo s koreninami in poprom, da so si privoščili tudi meso ujetnikov. Vendar pa niso pojedli vseh naenkrat, ampak so jih hranili, da so imeli približek dalj časa. Prav tedaj so imeli večje število jettnikov, ki so čakali, da se spreminijo v okusno pečenko. Angleži so se tedaj spomnili, da so slišali pripovedovati, da je meso Evropejec še bolj mehko in okusno, kot meso domačinov. Ker niso hoteli spraviti domačinov v skušnjavo, da bi grešili v požrešnosti, so sklenili, da zapustijo ljubeznive gostitelje. Ko so divjaki to zvedeli, jim je bilo silno žal. Kot spomin na njihovo ljubeznivost so jim privedli pet žensk in enajst moških in jih orosili, naj jih sprejmejo, češ da morski zrak vzbuja tek. Ali so mogli odkloniti? Brez dvoma bi z odklonitvijo užalili gostitelje. V zamezo so jim podarili sekiro, nož in velik ključ ter nekaj svinčenc. Divjaki so bili darov silno veseli, posebno ključa, kajti lopovi so jim dopovedali, da bodo z njim lahko streljali, kakor oni s samokresom, le nekoliko potrpljenja morajo imeti. Njim se je namreč mudilo in niso imeli časa, da bi jih poučili, kako se ravna s to rečjo.

Ker niso imeli dovolj živil, so na prvem otoku izkrcali osem teh nesrečnežev in jih prepustili njihovi usodi. Ostale pa so privedli s seboj na otok.

»Kje pa so?« je vprašal kapitan. »Pustili smo jih v koči.«

Kapitan se je podal s Petkovim očetom in z obema poštenima Angležema v kočico, kjer so res zagledali nesrečneže, ki so sedeli na tleh z zvezanimi rokami in nogami ter vzbujali globoko usmiljenje.

Kapitan je ukazal, da jih morajo razvezati in jim prinesiti hrane. Medtem pa se je skušal sporazumeti z njimi s pomočjo Petkovega očeta. Samo ženska, lepa šestnajstletna deklica, je razumela njegov jezik. Dovolj je bilo, da so lahko dali siromakom razumeti, da naj se nikar ne boje, da bi jih kdo pojedel ali grdo ravnal z njimi. Seveda morajo obljubiti, da bodo dobri in poslušni.

Vsem je obraz zažarel od veselja. Padli so pred Evropejec na obraz v znak podložnosti, a še bolj v znak hvaležnosti in oboževanja, kajti ti ljudje so se jim zdeli v primeri z njihovimi rojaki nadnarava bitja.

Ko jih je kapitan vprašal, če hočejo obdelovati zemljo, so odgovorili na prav poseben način. Začeli so grebsti s prsti po tleh, kakor to delajo psi, če so zavohali krta. In pri tem so večelo vzklikali.

Sporazumeli so se in dogovor je bil sklenjen. (Dalle ortho...)

Križem sveta

Kako je prišla šmarnica v naše kraje

Šmarnica je poldivja trta in se pravilno imenuje »Noah«. V vinograde v Sloveniji je zašla v letih 1890—1910. Ko je trtna uš uničevala stare naše vinske trte in so bile zlahka cepiljenke zelo drage in prvotno redke, je v Ormožu tamošnji notar, ki je obenem bil tudi navdušen vinogradnik, dobil od študijskega tovariša iz Italije 100 komadov trte, katera je ključovala trtni uši in tudi peronospori. Vsadil jo je v svojih vinogradih na Humu in Libanji. Trta je rasla kar »divje« in je že tretje leto rodila. Lastnik jo je imenoval »šmarnica«. Grozdi te trte so namreč nekako belkaste barve. Hrvati imenujejo to trto »direktor«. Trta močno rodi, saj ena sama rožga ali poganjek da po 4 do 5 grozdov. Šmarnica se je silno razširila. Sadike so ljudje dražje plačevali kot cepiljenke na ameriški podlagi. Ali vino je tudi »divjašček« narave. Vsebuje mnogo metilnega alkohola. Kdor ga več pije, se polagoma zastrupi. Zdravniško je dokazano, da so otroci roditeljev, ki so uživali šmarnico, ostali duševno nerazviti in v krajih, kjer so ljudje pili mnogo šmarnice, so bili poboji, umori in enaki kriminalni čini na dnevnem redu. Šmarnica je zelo škodovala slovesu naših vin. Zaradi tega so napredni vinogradniki zahtevali uničenje trte šmarnice.

Največja zvezda

nosil ime »Kapelac« in se nahaja od zemlje oddaljena okroglo 500 milijonov kilometrov ali 55 svetlobnih let. Njena temperatura v sredini znaša 7 milijonov stopinj. Zvezda sestoji vsa iz snovi, ki ni gosteja od našega zraka. Zvezda izgubi vsako sekundo 500 milijonov ton svoje teže, a velikanka si to izgubo lahko privoščiti, ker je štirikrat večja od našega sonca in bo izžrpala svojo materijo šele v 500.000 milijonih let.

Delavski sveti v Romuniji

V vsakem romunskem obratu z več ko 1000 delavci bodo ustanovili zaupniške svete iz zastopnikov delavcev in nameščencev. Tem svetom lahko pripadajo tudi obratovodje. Predsednik svetov imenuje državni podtajnik za delo.

Dve nepoznani skladi

V samostanu Strahovu v Pragi so nedavno našli šest skladb s podpisom Mozarta. Dve od teh sta bili doslej še neznan, in sicer je to »ornato za klavir« in »variacije za orkester«.

Delavec ima večje dohodke kot obrtnik

Tudi izven Švedske so vzbudila zanimanje ugotovitve švedskega narodno-gospodarskega strokovnjaka prof. Ohlina, ki je opozarjal, da ne zadostuje, če zahtevajo socialno zaščito samo za industrijskega delavca. To je enostranska zahteva, kajti povprečni dohodek švedskega industrijskega delavca znaša 1874 švedskih kron na leto, povprečni dohodek samostojnega obrtnika pa samo 1613 kron. V kratkem se bo s temi ugotovitvami bavil tudi švedski parlament.

Novi znaki za delavce z vzhoda

Novo predpise za znake, ki jih morajo nositi delavci iz vzhodnih pokrajin, so izdali pristojni krogi v Nemčiji. Ruske delavce bodo v bodoče označili s sončnico na rdečem polju in z modrim Andrejevim križem v sredini. Ukrajinski delavci bodo nosili trizob na plavem in rumenem polju, Beloruske pa bo označevala rdeča in bela barva. Ti znaki veljajo kot posebno priznanje vzhodnega delavstva v borbi proti boljševizmu. Nemško časopisje pripominja, da bodo nove znake dobili samo zanesljivi delavci.

Vinogradniške zadruge na Bolgarskem

so lani v 33 lastnih kletarnah proizvedle 125,4 milijona litrov vina. Letos mislijo, da bo vinski pridelek bolgarskih zadrug dosegel 250 milijonov litrov, ker zidajo še 17 velikih novih kletarn.

Italijanska preskrba z maščobami

Nemčija je izjavila, da bo dobavila stroje za italijanski izdelek sira in maščob, da tako pripomore k izboljšanju italijanske preskrbe z maščobami. Zaradi zasedbe južne Italije je bilo italijansko gospodarstvo z maščobami zelo prizadeto. Velik del olivnih nasadov se nahaja v Apuliji in drugih pokrajinah južne Italije. Zato tudi ni bilo mogoče preprečiti pomanjkanja na tem polju. Sedaj pa je italijanska vlada preskrbela za odpravo teh nedostatkov. Površino oljarje so zelo povečali. Razdelitev živalskih maščob so uredili bolj gospodarsko. Mlekarska industrija je bila preusmerjena na večji izdelek masla. Strojne dobave iz Nemčije bodo preskrbele za preusmeritev tudi na tem polju.

Konzerviranje jaje v apnenem mleku

je kaj enostavno. Jajca naj so stara največ 14 dni in anažna. Na tri litre vode denemo za pest debelo gašenega apna in ga dobro pomešamo s tekočino. Nato dodamo še dve žlici soli, katero pa smo prej prekuhali in shladili. Praktičnejše je, če uporabljamo več manjših kakor eno veliko posodo, ker se kako jajce lahko pokvari in je po njem v manjši posodi manj škode. Konzervirana jajca prebodemo pred kuhanjem na topi strani z iglo, s čimer preprečimo, da razpožijo v vreli vodi.

Zadružništvo na Slovaškem

Slovaška zadrudna centrala postuje uspešno že 35 let. Od skromnih začetkov se je zadružništvo v deželi tako razvilo, da je bilo leta 1928 v zvezi že okrog 700 kmetijskih in kreditnih zadrug. Zdaj je v zvezi že 758 kreditnih in 806 konsumnih zadrug, ki imajo 26 mlekarn, 17 tovarn za špirit, 32 žganjarji, 55 stavbenih in 22 obrtnih obratov, 1 predilnico lanu ter 39 raznih manjših poljtelj in obratov. Članov je nad 394.000, vplačani deleži pa znašajo okrog 54 milijonov Ks.

Obvezno varčevanje v Italiji

Italijanski ministrski svet je predpisal obvezno varčevanje, ki zaenkrat velja za uradnike, nameščence državnih in poldržavnih zavodov, pripadnike vojske in republikanske garde. Varčevati mora vsak, ki ima najmanj 3000 lir mesečnih dohodkov. Čim višji so prejemki, tem večji znesek odtegnejo za obvezno varčevanje pri plači. Odtegnjeni zneski se nalože pri javnih blagajnah in jih bo država obrestovala, kakor se obrestujejo druge hranilne vloge. Šest mesecev po vojni se prihranki izplačajo varčevalcu ali pa osebi, ki jo določi varčevalec. Če varčevalec predčasno »izgubi« službeno mesto, mu prihranke izplačajo takoj.

Par velikih števil

Učenjaki cenijo, da je v naši zemlji okroglo 7400 milijard ton premoga. Letno se zmanjša ta številka za 1500 milij. ton. Nafta je v zemlji 6150 milijard ton, na vseh petrolejskih poljih dobe letno samo 184 milij. ton. Po tem računju je premoga za pet tisoč let, nafte za 33 tisoč let. Vodne sile naše zemlje imajo tako moč, da bi nam dale v električnih centralah letno pol milijarde konjskih sil, če bi bile centrale od vseh rekah in slapovih. Danes izkoriščamo letno komaj šele 33 milijonov konjskih sil, ostalo bogastvo pa je še neizrabljeno. Sonce daje zemlji 150.000-krat več toplote, kakor nam je daje vsem premog, ki ga rudarji izkopljejo na zemeljsko površino. Če bi »amogli« izkoristiti samo ono toploto, ki jo sonce vrže na površino Švice, bi imeli dovolj sile za pogon vseh električnih central, strojev in tovarn, vlakov in ladij.

Nenavadna poročna kočija

V nekem češkem mestu se je te dni poročil mesar Skala, navdušen prijatelj vodnega športa. Njegovi prijatelji iz športnega kluba so se zbrali na dan poroke pred cerkvijo, tja so pripeljali s svetlejo okrašen čoln. Po poroki sta sedla novoporočena vanj in tako so ju nosili skozi mesto, ki je seveda veselo sledilo nenavadni poročni vrsti.

Križanka št. 30

1	2	3	4	5	6	7	8
9			10	11			
12			13	14	15		
16		17			18	19	
20	21		22		23	24	
25				26			
27			28	29	30		
31		32			33	34	
	35			36		37	
38			39	40	41		42
43							
44							
45							
46							
47							
48							

Vodoravno: 1. hladilna pijača, 9. prevleka na zidu, 11. kraj na Notranjskem, 12. lahkoatletska panoga, 13. staro orožje, 15. bel konj, 16. staroslovanska pijača, 17. nemajhen, 19. začetniki imena in priimka slov. jezikoslovca, 20. studenec, 22. član izumrlega naroda, 23. češka pritrtilnica, 25. nemško mesto, znano po brušenju diamantov, 26. mržnja, 27. gaj, 28. kratica za vstevši, 30. bodica, 31. španski spolnik, 32. gospodarsko poslopje, 34. osebni zaimek, 35. član indijskega plemena, 36. tatarski poglavar, 38. Gotovčev junak, 39. kis, 41. se kadi, 43. predujem.

Navpično: 1. vrsta solate, 2. grški slikar, 3. ločilo, 4. jadranski otok, 5. predlog, 6. selo, 7. trojanski junak, 8. mežnar, 10. zdravstvena ustanova, 13. žensko ime, 14. vodni sešalec, 17. zlojed, 18. nemški filozof, 21. malik, 24. živec (tujka), 28. časovna doba, 29. zraven, 32. šop slame, 33. turški sodnik, 35. rimska boginja, 37. afriška reka, 39. glej 16. vodoravno, 40. kratica za ta čas.

Rešitev križanke št. 29

Vodoravno: 1. amnestija, 10. roj, 11. Rim, 12. bes, 13. Ilir, 15. Kant, 16. s. r., 18. meter, 20. kr., 21. tek, 23. kos, 24. Ero, 25. opus, 27. slon, 28. arcopag, 30. el, 32. Anton, 33. um, 34. leč, 36. jer, 37. ski, 38. epos, 40. mlaj, 41. sinfonija.

Navpično: 1. Aristoteles, 2. mol, 3. njim, 4. Er, 5. sir, 6. t. m., 7. Ibar, 8. jen, 9. astronomija, 14. rek, 15. kes, 17. repa, 19. top, 20. krog, 33. kura, 34. elan, 36. Senj, 37. spor, 29. otep, 31. lepi, 33. ukaj, 35. Don, 37. sli, 39. S. F. (Štele Franc), 40. Mn.

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Prodaj

spalnico, lepo in čisto, za dve osebi, z volnenimi medrci; kivalni stroj »Singer« z dolгим čolnikom in pletilni stroj.
Florjanska 10 - II.

Vozilček

zapravilivček, samo dobro ohranjen. kupim. Naslov v upravi Domoljuba.

Dekle

za kmečko gospodinsko delo s prejemom takoj. Naslov v upravi Domoljuba pod 6820

Dekle

14—15 let, za hišno pomoč, rabim čimprej. Škerjanc. Gornja Zdobrova 59.

OGLAŠUJ

▼ DOMOLJUBU